

Malbele aprillile järgnes maruline mai

AIN KALLIS

tartu@postimees.ee

Kuidagi ei saa ilmaülevaadetes kirjutada: mai oli täiesti tavaline, midagi põnevat loodus ei pakkunud. Ikka on meie kliima valmis üllatusteks: tänavune kurikuulus rahetorm läheb ajalukku kui üks tugevaimaid.

Aprillis ilus ilm, mais nutab rahva silm, ütleb vanasõna, mis peab paika juba teist aastat järjest.

Jürikuu lõppes mäletatavasti tavatult soojalt: viimane kümmepäevak oli Tartumaal sajandi kuumim. Soojalainele järgnes kohe külmaperiood. Volbriöö oli 2 cm kõrgusel maapinnast, kus tavaliselt kõige külmem, ligi 6 miinuskraadi. Järgmisel ööl langes temperatuur veelgi: Tõraveres mõõdeti hallast valgelt rohul $-8,1^{\circ}\text{C}$, Ülenurmel $-8,2^{\circ}\text{C}$.

Sirelilõhna vähevõitu

Öökülmad lõppesid alles mai keskel. Kahjustusi said nii marjapõõsad kui viljapuud. Mitmel pool jäävadki tänava sireliõied puhkemata.

Tõeline koerailm saabus 11. mail: sadas külma vihma, lisaks tuli jääkruupe, tuulepuhangud ulatusid ka sisemaal 15 meetrini sekundis. Järgmisel päeval paisus torm veelgi, katkes laevaihendus saarte ja mandri vahel. Tuuliseid päevi oli maikuus palju, isegi Tartumaal ulatusid pooltel päevadel üle 10 m/s.

Tõsiseks märuliks läks kuu lõpus. 26. kuupäeval tõusis uus torm, Vilsandil mõõdeti tuule kiiruseks 24 m/s. Vooluta jäid jälle ligi 600 trafopunkti. Ilm tundus olevat nii jube, et ilmasteenistusest päriti, kas see ongi sajandi torm. Tegelikult on olnud palju hullemaid aegu.

Ei saanud nuriseda päikesepaiste nappuse üle, seda oli viiendik enam kui tavaliselt ehk üle 270 tunni. Ultraviolettkiirguse intensiivsus suurenes pidevalt: kuu algul oli UV-indeks 4,4, 28. mail tõusis see aga 6,2ni, 6. juunil isegi 6,5ni ja väga selgel 10. juunil 6,3ni.

Sademeid tuli mais paiguti ja hooti. Saared ja Lääne-Eesti jäid üsna kuivaks – Kuresaares sadas vaid 13, Pärnus 16 mm. Ida pool tuli paari hoovihmaga kuunorm täis (Tõraveres 52, Eerikal 58 mm).

Normi jagu oli Tartumaal ka sooja ($11,3^{\circ}\text{C}$), kõige palavam oli keskpäeval enne kuulsat äikese- ja rahetormi.

Suured kui hanemunad

Möödunud aasta lehekuu jäi meelde 10. mai lumesajuga, tänavune aga just 29. kuupäeva rahetormiga. Tartumaa kohale kerkisid erakordselt võimsad äikesepilved. Sadas ja müristas haruldaselt kaua – ligi kaheksa tundi –, nelja tunniga tuli Tõraveres alla tervelt kümne päeva veenorm.

Varsti hakkasid saabuma teated rahest. Ulilast ja Elvast kuni Peipsini oli sadanud 2 cm kuni hanemunasuurusi raheteri. Purunesid aknad, katused, hävisid põlviljad, puud jäid jälle raagu. Pilt pidi olema tõesti mõjus, sest Peipsi-äärses külas olevat üks naine õudusest värisenud veel tund pärast rajahoogu.

Rahet sadas mais õige mitmel maal: Jaapanis, Saksamaal, Hollandis ja Prantsusmaal. Sajad inimesed said vigastusi, kahjud ulatusid kümnetesse miljonitesse dollaritesse.

Metsatulekahjud möllasid Floridas, New Mexicos ja Ida-Siberis, põhjuseks pikk põuaaeg.

Ain Kallis on klimatoloog.

Saja aasta eest

- 1900. aasta mai oli jahedapoolne: $8,6^{\circ}\text{C}$, õhusoojus kõikus $-3,3$ ja 28 kraadi vahel. Sademeid tuli 13 päevaga vaid 17,3 mm. 2. mail sadas maha 2 cm lund.
- Tartu hakkas aprilli uputusest juba toibuma. Keelatud oli jõe- ja kaevuvett keetmata tarvitada, sest Emajõe vesi oli suured alad üle ujutanud. Vee all olnud kortereid soovitati pesta seebi-veega.
- Postimees teatas, et puud hakkasid lehte minema alles mai keskel. Assamalla kandis olid põllud veel vee all, Porkunis ei olnud karja väljalaskmist loota enne jaanipäeva.

Mis linnu munad need on? Raheterad Väägvere põldudel petsid ära.

OVE MAIDLA